

Rijeka

Rijeka je nekada bila poznata kao lučki i industrijski grad. Industrije više skoro da i nema, a luka čeka neka bolja vremena. Blizina Opatije i Kvarnerskih otoka, kao i tradicija održavanja maškara i karnevala, daje Rijeci jednu novu dimenziju i prepoznatljivost.

Prvi dokazi o postojanju ljudi na prostoru grada potječe još iz paleolitika. Na prostoru Trsatke gradine još u doba Ilira postoji utvrda, a Rimljani na području staroga grada grade svoje uporište Tarsatiku. O tome i danas svjedoči najstariji spomenik u gradu Rimski luk, odnosno Kamenična vrata i još neki ostaci građevina. Dolazak slavenih naroda u XIII. st. bivšemu rimskomu dijelu donosi i ime Rijeka. Tada je to bila utvrda sa zidinama kojih više nema. Mnogi se osvajači smjenjuju i prolaze, a ekonomski je procvat počeo u XVI. st. s trgovinom željezom, uljem, drvetom, vunom, stokom i kožom.

U XVIII. i XIX. st. Rijeka doživljava novi procvat kao luka austrogarske monarhije. Nakon raspada carstva, Rijeka je čak bila samostalna država od 1920. do 1924., a potom biva okupirana od strane Italije. Poslije drugoga svjetskoga rata, gradovi s obje strane Rječine, Rijeka i Sušak, postaju jedna cjelina. Danas, Rijeka s okolicom ima oko 200.000 stanovnika i središte je regije Primorsko-goranske županije.

Iako su mnogi više puta prošli kroz Rijeku ili čak boravili u njoj, vjerojatno ni su turistički obišli njezine znamenitosti i ne znaju o njoj gotovo ništa. Čak i neki njezini stanovnici znaju vrlo malo. Sve veći broj stranih turista organizirano posjećuje i Rijeku.

Obilježje je grada luka i ulica Riva, koja se proteže duž obale od autobusnog kolodvora Žabica do Mrtvoga kanala. Paralelno je s njom pješačka zona Korzo, koja je glavna kupovna zona i koja je prepuna restorana, kafića i terasa otvorenih cijele godine. Obje ulice zavrjeđuju da se njima prošeta od početka do kraja. Na Korzu Riječani provode dobar dio svojega slobodnoga vremena, šetajući ili pijuckajući svoju kavu ili piće. Čak i prijepodne, u radno vrijeme, kada je gužva najveća.

Bogata nam je povijest ostavila u nasljeđu mnoge prekrasne zgrade i palače, u kojima su danas smješteni muzeji, državne ustanove, poduzeća ili služe za stanovanje. Mnoge se nalaze na Rivi ili na Korzu.

Riva

Dolazeći od strane Opatije, središte Rijeke počinje željezničkom stanicom, a preko puta njoj podignuta je 1782. palača Rafinerije Šećera gdje je bilo posljednjih desetljeća sjedište uprave tvornice Rikard Benčić. Osam preuređenoga pročelja, danas je u jadnom stanju i čeka obnovu ili prenamjenu u neke muzeje, akademije i kupovnu zonu.

Idući k centru, dolazi se do Trga Žabica gdje se nalazi autobusni kolodvor. Tu je na zapadnoj strani smještena monumentalna građevina Palača Direkcije željeznica, koja je izgrađena 1911. u stilu

mađarske secesije. I sada služi istoj svrsi. Taj dio očekuje uskoro obnova i prenamjena i izmještanje autobusnoga kolodvora.

Na suprotnome je krajу trga Palača Piočehovih, koja je izgrađena 1888. kao obiteljska kuća jednoga od najbogatijih akcionara kompanije za proizvodnju torpeda. Riječanin kapetan G. Luppis napravio je prvi torped i Rijeka je po tome bila poznata. Šetata što je tvornica Torpedo propala, u čijem je dvorištu i testna platforma koja isto tako propada pa Rijeka, na žalost, ne stvara brand i o tome. Do palače se nalazi Kapucinska crkva Lurdске Gospe sa svojim raskošnim neogotičkim pročeljem ukrašenim mozaicima i kitnjastom kamenom dekoracijom. Započeta je 1904., a završena je 1929.

Odmah je do nje prije nekoliko godina preuređen park. Na suprotnome je krajу postavljena skulptura Dušana Džamonje. Ovdje je i zgrada Hrvatskoga narodnoga kazališta Ivana pl. Zajca. Kazalište je otvoreno 1885. na mjestu staroga Adamićevoga kazališta. Projekt je gotovo istovjetan zgradama kazališta u Budimpešti i Zagrebu, s tim da je ovo najmanje.

Istočno od zgrade kazališta proteže Mrtvi kanal, u kojem su stotine malih ribarskih čamaca. Pravo na sidrenje prenosi se s koljena na koljeno. Nekada je tu protjecala Rječina, ali taj je dio pretvoren u veoma zaštićenu lučiću, a Rječina je nešto južnije napravila novo korito. Tu počinje nekadašnji grad Sušak.

Stari grad

Simbol grada je gradski toranj ili Stara ura, koja se nalazi na Korzu. Nekada, još potkraj XVIII. st.

Rijeka je bila utvrđen grad s kulom i satom na svojim „vratima od mora“. Ispred je bio kanal s vodom i drvenim pokretnim mostićem. Ispred je bilo brodogradilište i pristanište. Nakon velikoga zemljotresa 1750. veći dio Rijeke biva uništen pa carica Marija Terezija obnavlja grad i nasipa more ispred zidina te gradi suvremenu novu gradsku četvrt. Tada, 1801., toranj dobiva tambur i kupolu. Prvi je sat ugrađen još u XVII. st., a ovi današnji potječu iz 1873. Na kuli su se s vremenom dodavali pojedini simboli vladara pa iz 1695. potječe i kip dvoglavoga habsburškoga orla koji je i danas u grubu grada.

Ulazeći na vrata, ulazi se u stari grad s uskim uličicama i malim trgovima. Dio je obnovljen i u njem su trgovine i kafići. Na žalost, dodane su i neke suvremene zgrade koje tu zaista ne pripadaju.

Nedaleko od Starih vrata u Starome gradu je Palac Komuna, stara gradska Vijećnica, središte komunalnoga života od 1532. do 1838. Na vrhu je isusovačka crkva-katedrala Svetoga Vida, zaštitnika grada, koja se gradila u razdoblju od 1638. pa sve do 1728. Ima oblik rotonde i poznata je po svojim oltarima i raspelu koje su uradili poznati barokni majstori toga vremena. Skoro je odmah do nje smještena crkva sv. Sebastijana, podignuta prema predaji 1291. kao zavjet u vrijeme kuge.

Treća je crkva Svetoga Jeronima koja je građena zajedno sa sklopom Augustinskog samostana od 1315. do 1408. i često je dograđivana, a nakon ve-

Morčić

Morčić ili Moretto je službeni simbol grada i izvorni riječki suvenir. To je poprsje crnaca s bijelim turbanom. Naušnice s likom Morčića simboliziraju pripadnost primorskomu kraju. Nosile su ih žene, ali i pomorci i ribari u desno međuhu. Izrađuje se i drugi kao privjesci za lančice, igle za kravatu, broševi, prstenje. Danas je mnogo i drugih suvenira na tu temu.

Više o svem pogledajte na www.rijeka.hr

likoga potresa dobiva 1768. barokno pročelje. Palača Municipija, sa svojim trima pročeljima, okružuje mali trg zajedno s Crkvom sv. Jeronima i stražnjom stranom palače sadašnje zgrade Radio – Rijeke čiji prednji dio gleda na Korzo. Na trgu je i Standardac, stup iz 1508. dobiven kao simbol slobode i autonominje nakon izlaska Austro-Ugarske na more. Na žalost, zbog toga su Mlečani spalili grad.

Četvrta se crkva nalazi skoro na Mrtvome kanalu i nastala je u ranome srednjem vijeku na ruševinama rimskih termi. Obnavlja se i dograđuje u nekoliko navrata i to 1442., 1695., 1726. i 1824. Uz crkvu je i zvonik u koji je uzidano kamenje iz rimskih ruševina. Datira iz 1377. Ložu je za zvona s gotičkim otvorima građevina dobila u vrijeme obnove koncem XV. st. Zvonik je nagnut za preko 40 cm pa ga Riječani zovu Kosi toranj.

Guvernerova Palača

Iznad staroga grada je i najpoznatiji riječki spomenik, Guvernerova palača. Bila je to guvernerova rezidencija, namjesnika Ugarske krune u Rijeci. Građana je počela 1893. u renesansnom stilu. Sa svojim bijelim mramorom i zidinama koje ju okružuju dominira na jednome brežuljku. Danas je tu Pomorski povjesni muzej, dok se ostali muzeji nalaze u krugu parka palače.

Tu je i Državni arhiv u nekadašnjoj vili nadvojvode Josipa, brata Franje Josipa I. On ju je obnovio 1892. kao svoju rezidenciju i uredio tada čuveni

vrt egzotičnoga bilja i Kuću palmi u stilu engleskoga parka. Preko puta je Sudbena palača podignuta 1904., na mjestu gdje je stoljećima stajao Kaštel, velarna utvrda. Danas je tu zgrada Suda i zatvor.

Trsat

S Fiumare i Mrtvoga kanala najljepši je pogled na Sušak te brdo i dio grada Trsati na njegovu utvrdu. Do nje se može i pješice stubama (Stube Petra Kružića), kojima se mjesno stanovništvo služi sve manje i manje. Stube je 1531. kao zavjet dao izgraditi kapetan Klisa Petar Kružić. Na dnu se prolazi kroz barokni trijem s reljefom Bogorodice Tješiteljice. Mnogi su hodočasnici često i na koljenima prelazili taj put kako bi se poklonili čudotvornoj Gospi Trsatskoj. Ako baš niste toliko grješni, makar se spustite njima. Proči ćete kroz trijmove i kapele, preko petsto stuba i uživati u pogledu.

Najljepši je pogled ipak s Trsatske tvrđave. Još u prapovijesno doba, od vremena ilirskoga plemena Japoda pa preko Rimljana koji su na tome mjestu sagradili i svoju utvrdu, bilo je to idealno mjesto odakle se nadzirao sav promet morem i kopnom. Frankopani, Habsburgovci, bakarski kapetani te na kraju grof Laval Nugent su izgled i namjenu Gradine stvarali vjekovima. Ljeti je Gradina kulturno-umjetničko središte Rijeke i mjesto mnogobrojnih likovnih izložbi, kongoerata, kazališnih predstava i drugih zabavnih programa.

Odmah preko puta ulaza u tvrđavu, u središtu Trsata, na Frankopanskome je trgu Crkva Gospe Trsatske i franjevački samostan. To je najstarije hrvatsko marijansko svetište sa stalnim štovanjem Majke Božje. Predaja kaže da je dom Bogorodičin prenešen iz Nazareta (10.05.1291.), a zatim u Loreto (10.12.1294.). Zbog gubitka Svetе kućice, neutješenim Trsačanima papa Urban V. šalje 1367. čudotvornu sliku Majke Božje. Frankopani su najprije podigli crkvu Majke Božje i samostan, a zatim su ih u više navrata obnavljali i proširivali, a barokni izgled dobiva 1641. Poznati su umjetnici iz 17. i 18. stoljeća našliki olтарne slike. Posebno je zanimljiva Zavjetna dvorana s mnogobrojnim darovima i ručnim radovima žena i pomoraca, koji su zahvaljivali na svojem spasu ili spasu muževa od 19. stoljeća pa danas.

Boris Pletikosa

Karneval

Rijeka i njezina okolina su jedinstveni jer su tradiciju Mesopusta pretočili u dva mjeseca zabave i ludovanja nakon Nove godine do korizme. U mnogim se okolnim mjestima, mjesnim zajednicama i hotelima organiziraju Pusni tanci ili Maškarani plesovi. Još je prije stotinjak godina plemljstvo organiziralo maskenbale i karnevale. Začetci su današnjega karnevala potječu iz 1982., kada su tri maškarane skupine prošetale Korzom u svojim kostimima. Danas je jedan od većih u svijetu. Prošle je godine u povorci bilo 97 skupina, 8.000 maškaranih sudionika i 120.000 gledatelja. Ove će godine glavna povorka biti 14.2.2010. Karneval je vrhunac, a prije toga se organiziraju različite druge manifestacije kao, primjerice, Izbor misice Karnevala, Dječji karneval, Rally Pariz-Bakar i još mnogo toga. I okolna mjeseta poput Opatije i Lovrana imaju svoje karnevale. Vrijedi doći u Rijeku i doživjeti nešto drukčije.

Više o Karnevalu pogledajte na www.ri-karneval.com.hr